

Donderdag 19 oktober 1916 – ochtendeditie

Uit Luikerland.

Luik, 15 oktober.

Eten wordt langzaam meer een algemene verzuchting. Niet dat hier mensen van honger sterven of zelfs maar honger zouden lijden. Doch er zijn er te veel, bij duizenden, die geen geldmiddelen hebben om het tekort aan eten te kopen in een overgroot getal nog ruim voorziene magazijnen met grote voorraden. Deze eten te weinig, zonder de honger tot prooi te zijn. Een aantal anderen, te rekenen bij de in vreedestijd begoede burgerij, ondervinden dat hun inkomen, voorheen ruim toereikend om zich alles aan te schaffen, thans nauwelijks de helft nog waard is. Steun bekomen zij nergens. Voldoende voorraad ontbreekt. Beperking heerst bij elke maaltijd over keuken en tafel. Afwisseling is uitgesloten. Het is prangende armoede, zonder honger. Boven hen staat de heel hoge burgerij, de aristocratie, die voorraad geld heeft, meer dan nodig om te leven, doch met angst ziet, dat elke dag, die komt, er een is, waarop zij telkens minder dan de voorgaande aan tafelloorraad kunnen komen. Wat zij dan nog kunnen kopen, rundvlees bv., blijft bestendig zo mager en onsappig, dat het beste stuk soms wel de nasmaak van droge lever heeft. Boter bekomt niemand, die ze niet tegen zeven frank en meer per kilo kan betalen, de weinige gelukkige stervelingen uitgezonderd, die verwanten of dikke vrienden in de boerderij hebben waar toch nog beter loskomt. Spek, tegen twaalf frank per kilo, is niet meer te koop, dan voor de rijken of voor bemiddelde lui, die geen groot huishouden hebben.

Er was gezegd, voor een paar maanden, toen de boter nog niet was aangeslagen: "Zo spoedig als de botervoorziening aan regeling zal onderworpen worden, gaat alles vlot." Wie zo sprak, waren juist weer

die te vaak rustversturende penvoerders uit de grote steden, die al de boeren van de wereld van dieverij betichten, wanneer zijn, de grootstedelingen, een aardappel of een pond boter te kort hebben. Wie op de hoogte is van de boerenstiel, weet wel, dat er altijd boter te kort zal zijn, zolang de oorlog duurt, al zijn er ook weer ganse wijken in de steden, waar boter lang tot het verleden behoort. Het is een vastgesteld feit, dat onze melkveestapel ten minste met een derde is verminderd. De boeren hebben de thans in de winter duur kostende melkkoeien vervangen door jonge paarden, voor wie zij wintervoer hebben; door jong slachtvee, dat voor een groot deel wordt afgezet voor de winter. Daardoor komt er geen boter meer binnen. Ze zal dus, zolang de oorlog duurt, schaars blijven. Door de beperking van het meelrantsoen op de boerderij, is het vetten van varkens een zeer harde slag toegebracht, en slaat dit vlees langzaam op. De boeren willen varkens mesten, daar er veel geld van komt, doch de voedselvoorraad ontbreekt daartoe. Ze hebben nauwelijks de middelen om eigen volk van tafelvlees te voorzien. Zo valt men op het vee, waarvan thans nog al de weilanden vol zijn. Het kost aan opbrengst in de weide niet meer dan voor de oorlog, wat niet belet dat men toch gemiddeld vijf frank betaalt voor één kilo van het beste rundvlees. "Van het beste", bij wijze van spreken. In alles wat tot in merg en been te wensen overlaat, is toch nog een beste deel. Armkrachtig vee! Want al staan de weilanden zo groen als vroeger, er komt geen snuifje kunstmest meer op, sedert nu reeds het derde jaar. Daarbij was de zomer dit jaar bijzonder ongunstig, buitengewoon nat en kil. Men merkt het wel hier. Vorige week kwam zowaar van de hoogvlakte van Ans, langs de rue Sainte Marguerite, een kudde vee de stad binnengestormd, op weg naar het slachthuis langs de Maas. Vroeger waren dergelijke beesten, uit onze Haspengouwse en Hagelandse weilanden komend, behangen met vleeskwabben, waarvan het haar glimde als van vettigheid. "Je kunt

ze uit hun vel schudden, riepen dan onze Limburgse boeren, zo goed in het vlees als hun vee.

Aanschouwt mij, hier en daar,
Die bende Kasselkoeien;
Die, louter bruin van haar,
Als zoveel blommen bloeien,
In 't gers en in de zon, die, zinkend, henenvliet;
Die, rood, het rode veld vol rode vonken giet.
't Is prachtig overal,
't Is prachtig, hoe de huiden
Dier koeien liefgetal
Van vrouwe en verwe luiden;
't Is prachtig, hoe ze staan, gebeiteld en gesneên,
Lijk beelden over heel die wijde weide heen.

Die prachtige verzen over prachtige beesten zijn van Guido Gezelle.

Wat een erbarmelijk schouwspel is zo'n kudde thans! Verleden jaar werd ik er meermaals door getroffen, des te meer, daar ik weet wat boeren zijn en ook wat prachtig vee is. Er gaan thans beesten naar het slachthuis, "wiens ribben men kan tellen". Als onze boeren die uitdrukking bezigen, mag men gerust zijn, dat ze de waarheid spreken. Beesten, van wie men zou zeggen: "ze moeten nog drie maanden naar het grasland", gaan heden naar het mes. De stapel weilandvee is niet erg verminderd, ten minste niet bij een oppervlakkige schouwing, wanneer men hier de graslanden met grazend vee ziet. Ik meen, dat het getal vee, dat de plaats heeft geruimd voor toegenomen paardenkweek, geen invloed kan uitoefenen om de vleesvoorraad te minderen. Nu zou men mogen hopen, dat het rundvlees zal gaan minderen. De winter staat voor de deur. Gehele kudden vee komen naar de slachterijen. De prijs van vijf frank, levend gewicht, een maand geleden, is gedaald, zegde me

gisteren een grote boer, tot 2,50 F per kilo. Toch is er geen afslag bij de slachters. Ik weet wel, dat deze zo helder als pompwater aan de wereld kunnen bewijzen, niet te kunnen afslaan en veel meer nog zullen bewijzen, doch daarmee komt het vlees niet over de lippen van de mensen. De voorraad vermeerdert niet. Alles gaat weg. Waarheen? Op deze vraag kunnen we niet antwoorden. De slachters hebben echter een groot geluk en een voordeel. Ze zijn geen boeren. Men scheldt hen niet uit voor dieven en stropers. Het zijn handelaars, die steeds eerlijk hun brood verdienen. Summa summorum, de meerderheid van onze bevolking eet geen vlees. De minderheid eet veel minder vlees. De mensheid hier heeft gebrek aan vetstof, de eigenlijke brandstof van het menselijk werktoestel.

Wie ook vermagerde, zoals een van mijn beste vrienden, moet alle hoop op gewichtsvermeerdering opgeven. Hij vaart tegenwoordig uitstekend, doch verloor verleden maand maart, in de woeling van de influenza, in zowat drie weken tijd, dertien kilo van zijn gewicht, dat negentig kilo woog. Daar het vlees toen zeven frank ging, lacht hij nog immer, met de opmerking: "Ik heb voor een waarde van nagenoeg honderd frank vlees verloren." Hoe hij zich thans ook mag inspannen, om zijn al te ruime en flodderende kledij toch maar wat meer te doen aansluiten, het helpt niet. Boter krijgt hij niet half genoeg. Het beste spek is nog veel te mager. Aardappelen zijn in Luik niet te bekomen. Win dan in dergelijke toestand maar dertien kilo vlees, als het slachtvee uit het gras komt met het vel over de ribben!

Nochtans ken ik mensen, die goedkoop goed eten, ja, spek en boter eten, ja, elke dag, die God verleent. 's Morgens zo zeggen ze me toch, gebruiken ze hun collectivistisch brood, zoveel als nodig om de maag te verzadigen, doch ze nemen de voorzorg er een schelletje spek en een ei, en boter bij te doen. Ze hebben dagelijks een halve liter melk te kopen, waarvan een gering deel voor de koffie, echte koffie van echte koffiebonen, in 1915 tegen 2,40 F gekocht. Hebben ze aldus

zich ontnuchterd, dan, zo toch zeggen ze weer, zijn ze geharnast tot 's middags, wanneer ze naar de naar de "Economique" gaan middagmalen, tegen 60 centiem. Koningstafel wordt daar niet opgediend, doch overvloed wel, met een snuifje vlees. Wie nog een snede brood meebrengt, gaat naar huis, de buik vol. Zo bereiken die brave jongens, die kopwerk verrichten, de avond, de tijd, voor hun klassieke "pap", maïspap of rijstpap. Ze hebben daartoe hun collectieve voorraad, hun overschot melk met water aangelengd, het 30^e deel van hun 600 gram suiker per maand. Ze zeggen dat ze niets te kort hebben, voldoende gevoed zijn en ... geen twee frank per dag uitgeven.

Inderdaad een praktisch middel om een mens te verzorgen. Helemaal niet duur. Doch hoeveel mensen hier hebben zelfs geen twee frank per dag voor een heel huishouden met kinderen? En ook de twee frank zullen wel spoedig te weinig blijken bij ons vredig etend vriendenpaar.

Eten! Ik verzeker u, het is een bespoking geworden. Een beste jongen, die zuinig leeft en hard werkt, liep voor weinige dagen in een goed volkshotel, zijn dagelijkse portie lekkere mosselen tegen 50 centiem mis. Alles inbegrepen kostten ze 70 centiem. Hij bestelde zonder nadenken een dozijn oesters. Eet met lust. Twee frank. Met fooi 2.25 F. Zijn honger ging hij nader stillen in de pasteibakkerij in de buurt, aan een vlaatje van 75 centiem. Totaal drie frank. Gisteren nu liep ik er zelf in. Blindelings. Tussen twee vrienden. Het was te laat, toen ik volkomen bewust werd. Een der fijnste hotels, alhier. Eetzaal goed bezet met fijne heren en dames. We bestelden paling, daarna karbonade. Van soep of andere sieraden natuurlijk geen sprake. We bekwamen lekkere paling, karbonade als droog brood, een pijltje Frans brood, heel fijn, drie aardappelen – van waar ze kwamen weet ik niet – en enkele draadjes snijbonen. Wijn? Jee! Docht het kostte me niets op de kaart te zien,

dat heel wat soorten uitgeput zijn. We betaalden voor eten en zien, met fooi, 4,50 F per persoon. Nu, de les is het waard. Doch neem wel in acht, ik bid u, eten wordt met de dag meer een spook, dat niet zal loslaten, eerder telkens feller zal folteren.

Uit België.

Het Vlaamsche Nieuws bevat twee verordeningen van generaal von Bissing, de Duitse gouverneur-generaal in België, de ene houdende verbod om banketbakkerijwaren te bakken, de andere betreffende "benutting van halfsuiker- en voederbieten, wortelen, rapen van elke soort en koolrapen".

Donderdag 19 oktober 1916 – avondeditie

Men meldt ons uit Maastricht:

Naar men ons mededeelt, zou de tunnel, die de Duitsers ten behoeve van de spoorlijn Aken-Leuven hebben aangelegd door de berg bij Eben, ingestort zijn. Het is reeds de derde maal, dat dit gebeurt.

De vervlaamsing van de hogeschool te Gent.

Het Nationaal Vlaams Studentenverbond heeft (te Antwerpen) een brochure uitgegeven, getiteld: De Vervlaamsing der Gentse Hoogeschool, door stud. Jur. B. van Genechten. De strekking van het werkje blijkt uit zijn "Besluit", waarin wij het volgende lezen:

Vlaamse studenten, gij die de noodzakelijkheid der vervlaamsing van de Gentse hogeschool sinds lang reeds beseft, die allen in de mate van uw krachten ook vroeger reeds tot het bekomen van die vervlaamsing het uwe hebt bijgedragen: gij die inziet dat de vervlaamsing door de bezetter volkomen door de internationale

overeenkomsten wordt gewettigd, en dat dezelfde overeenkomsten de duurzaamheid ervan waarborgen, en dus de geldigheid der diploma's vaststaat: gij, die uw volk lief hebt en wie het gegeven is geworden een klaar oog voor zijn nood te hebben, gedenk uw plicht tegenover de Vlaamse gemeenschap, welke deze is, die ook de hoogste persoonlijke voldoening brengt: de hoedanigheden van de geest op normale wijze zo hoog mogelijk te ontwikkelen. Gedenk dat vaderlandsliefde niet een negatief gevoel van haat is, maar een zeer positieve verplichting tegenover Vlaanderen in u gereed maakt om het beste te zijn wat de omstandigheden u toelaten te zijn; en dat ge het beste van u zult kunnen geven na uw hogere ontwikkeling gebouwd te hebben op de hechte grond van uw eigen aard; overdenk dit alles en wij zijn zeker u als toekomstige studenten aan de Gentse Alma Mater te kunnen begroeten.

Over de grens gekomen.

Uit Winterswijk wordt aan de Nieuwe Arnhemsche Courant gemeld:

Gisteren werd melding gemaakt van een Belgische krijgsgevangene, die uit het kamp te Münster ontlucht was. De man maakte door zijn plat-Duitse taal, zijn inlichtingen en gebaren al aanstonds een vreemde indruk. Hij werd echter, evenals andere ontvluchte krijgsgevangenen, in het hotel de Zon onderdak gebracht, en ontving daar gratis kost en logies.

Met de beide hier aangekomen Fransen werd hij door een sergeant naar Rotterdam, en van daar naar de consul gebracht. Bij de door deze ingewonnen inlichtingen bleek het tenslotte, dat de Belg niet anders was dan een Duitse deserteur, die gemakkelijk en goedkoop in Rotterdam was beland.